

Ecologische beoordeling van herinrichting percelen achter Dorpstraat 131-137A in Zwaag

Opdrachtgever Gemeente Hoorn
Referentie Stoker, O. 2014. Ecologische beoordeling van herinrichting percelen achter Dorpstraat 131-137A in Zwaag. A&W-notitie 2259. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Projectcode A&W-notitie 2259

Status Definitief

Datum 8 augustus 2014

Projectleider E. van der Heijden

Autorisatie R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
6. Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2

Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden

tel. 0511 – 474764, fax 0511 – 472740

email: info@altwym.nl

website: www.altwym.nl

Foto 1 en 2 (bron: A&W juni 2014). Foto 1 impressie van het plangebied, vanuit het zuiden. Foto 2 de noordelijke watergang.

1. Inleiding

De gemeente Hoorn bereidt de herinrichting voor van een aantal percelen achter de Dorpstraat 131-137A in Zwaag. In dit kader is ecologisch onderzoek vereist om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. De gemeente Hoorn heeft Altenburg & Wymenga opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren.

Het doel van dit onderzoek is een ecologische quickscan, waarin de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling worden beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Ten tweede is op 6 maart 2014 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij vooral is gelet op de kans op aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten. Omdat de kans groot wordt geacht dat de zwaar beschermde Bittervoorn aanwezig is in de watergangen, is op 11 juni 2014 een aanvullend visonderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn in deze rapportage opgenomen.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets en plannen

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Zwaag (gemeente Hoorn). Het betreft de percelen achter de Dorpstraat 131- 137A. Het plangebied bestaat in de huidige situatie uit een braakliggend terrein waarvan een deel nog grasland is. Aan de noordzijde ligt een watergang die een aftakking heeft richting het zuiden. We gaan in onderhavige beoordeling uit van de situatie op 11 juni 2014.

Op het braakliggend terrein en het grasland wordt een parkeerterrein beoogd. De noordelijke watergang zal worden verbreedt.

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

3.1 Voortoets: Natuurbeschermingswet

De eerste stap in de beoordeling van activiteiten of plannen volgens de Natuurbeschermingswet is de Voortoets. Daarin wordt bepaald of er een kans is dat (significant) negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelen. Afhankelijk van de uitkomst daarvan kan vervolgonderzoek nodig zijn.

Het plangebied ligt niet binnen een gebied dat beschermd is volgens de Natuurbeschermingswet. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is 'Markermeer & IJmeer' dat op een afstand van 3 km ten zuiden van het plangebied ligt. Overige Natura 2000-gebieden liggen op een afstand van 10 km of meer van het plangebied en zijn daarom niet van belang voor onderhavige beoordeling.

Natura 2000-gebied 'Markermeer & IJmeer' is aangewezen voor het habitatype Kranswierwateren en de soorten Rivierdonderpad, Meervleermuis en 19 vogelsoorten.

Gezien de afstand tot het plangebied, het gebruik van het tussenliggende gebied en de aard en omvang van de beoogde plannen, is het uitgesloten dat negatieve effecten optreden op de door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden en de aangewezen natuurwaarden daarvan.

Conclusie

Op basis van bovenstaande kan worden geconcludeerd, dat als gevolg van de herinrichting geen sprake is van een kans op (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het betreffende Natura 2000-gebied.

3.2 Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen deel uit van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). Gebieden die behoren tot de PEHS liggen op een afstand vanaf 3 km tot het plangebied. Gezien de grote afstand en beperkte aard van de ingreep, ligt de PEHS buiten de invloedssfeer van de plannen. Daarom stuiten de plannen niet op een bezwaar vanuit de regelgeving omtrent de PEHS.

3.3 Overige gebiedsbescherming

Naast de Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur kunnen gebieden ook beschermd zijn volgens andere regelgeving zoals het streekplan of verordeningen. Het plangebied is niet beschermd door deze overige vormen van gebiedsbescherming ten aanzien van natuurwaarden en om deze reden is de regelgeving hieromtrent niet relevant voor onderhavige beoordeling.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet, waaraan drie lijsten met soorten en hun beschermingsregime zijn gekoppeld (licht beschermde-, middelzwaar beschermde- en zwaar beschermde soorten). Gezien het huidige karakter van het plangebied (recentelijk ontgraven) zijn er weinig tot geen mogelijkheden voor natuurwaarden. Het is gezien de huidige omstandigheden onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten uit de volgende soortgroepen voorkomen en/of worden beïnvloed door (de beoogde) ingreep:

- Ongewervelde diersoorten
- Reptielen

De redenen die aan deze conclusie ten grondslag liggen, zijn één of meer van de volgende:

- Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van de soort
- In het plangebied is geen geschikt biotoop voor de soort aanwezig
- Uitstralende effecten van de ingreep zijn beperkt
- Tussen het plangebied en het (mogelijke) leefgebied van de soort zit een grote afstand

De herinrichting veroorzaakt om deze redenen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van bovengenoemde soortgroepen.

4.1 Planten

Het plangebied bestaat uit terrein dat recentelijk bouwrijp is gemaakt. Hierdoor worden hier geen beschermde plantensoorten verwacht. De watergang en de oevers ervan zijn voedselrijk waardoor hier alleen algemene plantensoorten groeien. Gezien deze omstandigheden worden binnen het plangebied geen beschermde plantensoorten verwacht. De uitvoering van de plannen veroorzaakt daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde plantensoorten.

4.2 Vissen

Het was niet op voorhand uit te sluiten dat de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en de zwaar beschermde Bittervoorn aanwezig zijn in het oppervlaktewater in het plangebied. Om deze reden is op 11 juni 2014 een aanvullend visonderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde vissoorten.

Methode

Op 11 juni 2014 is de watergang langs de noordzijde van het plangebied bevestigd met elektrische visapparatuur vanuit een boot en met draagbare elektrische visapparatuur. Met behulp van deze apparatuur worden de aanwezige vissen tijdelijk verdoofd, zodat ze kunnen worden opgevisd en gedetermineerd. Daarna kunnen de gevangen vissen weer worden teruggezet in het water.

Resultaten

In de watergang is een traject met een lengte van ongeveer 250 m bemonsterd. Hierbij werden onder andere de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en de zwaar beschermde Bittervoorn aangetroffen. Ook werden zeven andere vissoorten gevangen. In onderstaande tabel zijn de gevangen vissoorten en aantallen weergegeven.

Tabel 1. Overzicht aantallen gevangen vissoorten op 11 juni 2014

Soort	Aantal
Baars	22
Blankvoorn	368
Bittervoorn	6
Karper	7
Kleine modderkruiper	2
Kolblei	164
Ruisvoorn	8
Snoek	8
Zeelt	10

Beoordeling

Omdat binnen het plangebied de middelzwaar beschermde Modderkruiper en de zwaar beschermde Bittervoorn is aangetroffen, dient er tijdens de werkzaamheden rekening te worden gehouden met deze soorten.

Kleine modderkruiper

Voor de aanwezigheid van de Kleine modderkruiper geldt dat de beoogde ingreep kan worden uitgevoerd volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde en relevante gedragscode, zoals Gedragscode voor Waterschappen. Daarin staan mitigerende

maatregelen die negatieve effecten minimaliseren. Indien de werkzaamheden niet kunnen worden uitgevoerd volgens zo'n gedragscode is ontheffing noodzakelijk.

Bittervoorn

In het kader van de herinrichting wordt de watergang in het plangebied verbreed. Door deze ingreep zal het leefgebied van de zwaar beschermde Bittervoorn worden verstoord en mogelijk worden aangetast. Dat is in strijd met artikel 11 van de Flora- en faunawet. Om deze reden moet een ontheffing volgens artikel 75C van de Flora- en faunawet worden aangevraagd. De ontheffingsaanvraag dient te worden vergezeld van een activiteitenplan, waarin mitigerende en compenserende maatregelen zijn opgenomen om negatieve effecten te zo goed mogelijk te beperken. De procedure van een ontheffingsaanvraag neemt (vanaf het indienen tot aan de beschikking) ca. 16 weken in beslag.

Conclusies

Om conflicten met de Flora- en faunawet te voorkomen, dient ten aanzien van Kleine modderkruiper te worden gewerkt volgens een door het Ministerie van EZ goedgekeurde en relevante gedragscode. Voor Bittervoorn dient vooraf aan de werkzaamheden een ontheffing volgens artikel 75C van de Flora- en faunawet te zijn verkregen.

4.3 Amfibieën

In de directe omgeving van het plangebied komt een aantal licht beschermde amfibieënsoorten voor, zoals Gewone pad, Bruine kikker, Meerkikker en Kleine watersalamander (Van Delft *et al.* 2013). Mogelijk maakt de watergang in het plangebied deel uit van het leefgebied van enkele van de bovengenoemde soorten. Er worden geen middelzwaar- en zwaar beschermde amfibieënsoorten in het plangebied verwacht.

Voor licht beschermde soorten geldt bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. De uitvoering van de plannen veroorzaakt daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde amfibieën.

4.4 Vogels

Broedvogels algemeen

Het plangebied is in de huidige situatie niet erg geschikt als broedgebied voor vogels. Mogelijk broeden tijdens het broedseizoen Wilde eend of Meerkoet in de watergang binnen het plangebied.

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode daarvoor. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend. Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient dan tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden verstoord. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan ontstaat

er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen, die indicatief is en niet uitputtend. Van de soorten die op deze lijst staan, zijn geen nestplaatsen aanwezig binnen of in de directe omgeving van het plangebied. De plannen veroorzaken bovendien geen negatieve effecten op de functionaliteit van jaarrond beschermde nestplaatsen in de omgeving van het plangebied.

Samenvattend

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedvogels, mits broedende vogels en hun in gebruik zijnde nesten niet verstoord worden.

4.5 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij soorten die niet zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Vanwege deze specifieke aandacht wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

Er zijn volgens de verspreidingsgegevens zes verschillende vleermuissoorten in de omgeving van het plangebied waargenomen (Hooigeboom 2011), namelijk: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en (oude) bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Binnen het plangebied staan geen gebouwen of bomen. Om deze reden kan geconcludeerd worden dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. De plannen veroorzaken om deze reden directe negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken de meeste vleermuizen om zich te oriënteren gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels en (oever van) sloten en andere waterpartijen. Er zijn binnen het plangebied geen duidelijke doorgaande structuren aanwezig. Bovendien treden door de herinrichting geen zodanige wijzigingen op dat mogelijk aanwezige vliegroutes van vleermuizen in de omgeving worden aangetast. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van vliegroutes blijft gewaarborgd.

Foerageergebied

Het plangebied is gezien de openheid in mindere mate geschikt foerageergebied van vleermuizen. Door de herinrichting zal geen wijziging optreden in de kwaliteit van het foerageergebied. Bovendien is in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van foerageergebied blijft gewaarborgd.

Samenvattend

De plannen veroorzaken geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen.

4.6 Overige zoogdiersoorten

Naast vleermuizen kunnen ook andere zoogdiersoorten gebruik maken van het plangebied. Hieronder zijn deze soorten per beschermingscategorie beschreven.

Licht beschermde zoogdiersoorten

Gezien de huidige staat van het plangebied, maken mogelijk slechts enkele licht beschermde zoogdiersoorten gebruik van het plangebied, zoals Haas en verschillende (spits)muizensoorten. Voor licht beschermde zoogdiersoorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde herinrichting veroorzaakt om deze reden geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdiersoorten.

Middelzwaar- en zwaar beschermde zoogdiersoorten

Er worden in het plangebied geen middelzwaar- en zwaar beschermde zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen) verwacht, mogelijk met uitzondering van de middelzwaar beschermde Steenmarter. De Steenmarter heeft zijn verspreidingsgebied de afgelopen tientallen jaren flink uitgebreid en schuwt daarbij menselijk omgeving niet. Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van deze soort aanwezig. Bovendien is het plangebied niet van grote betekenis voor deze soort als foerageergebied. Om deze reden veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter en andere middelzwaar- en zwaar beschermde zoogdiersoorten.

Samenvattend

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van 'overige zoogdiersoorten'.

5. Conclusies

Gebiedsbescherming

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de ecologische regelgeving ten aanzien van de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur en overige vormen van gebiedsbescherming.

Soortbescherming

De herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet, mits:

- ten aanzien van Kleine modderkruiper bij de verbreding van de watergang wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van EZ goedgekeurde en relevante gedragscode. Indien hier niet aan kan worden voldaan, is ontheffing nodig.
- ten aanzien van Bittervoorn ontheffing is verkregen voor aanvang van de werkzaamheden aan de watergang
- ten aanzien van broedvogels geen verstoring plaatsvindt van broedende vogels en hun in gebruik zijnde nesten.

6. Literatuur

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.
- Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. *Brachytron*, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red.) RAVON) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2013. Waarnemingenoverzicht 2012. RAVON 51, jaargang 15 nummer 5; 119 - 132. RAVON, Nijmegen.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Hoogeboom, D. 2011. Werkatlas van de Zoogdieren van Noord-Holland. Landschap Noord-Holland, Castricum
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.